

דורשי השם

מאמרים ופנינים יקרים לשולחן השבת מאת גדולי תורה ורבני ביהמ"ד 'דורשי'
בתוספת רעיונות משיעוריו ותודתו של הגאון הינוקא שליט"א
פרשת ויגש ז' בטבת תשפ"ג

רבינו תם	יציאת שבת	כניסת שבת	ירושלים לנחגים 40 דק: 16:10
17:54	17:22	16:30	תל אביב
17:49	17:18	16:26	חיפה
17:48	17:18	16:26	באר שבע
17:53	17:22	16:30	

מאמר הדב

מאת הגאון הרב יחזקאל צמח שליט"א מראשי ביהמ"ד "דורשי ה"

גור אריה יהודה

כל יהודי נקרא על שם יהודה שלימד כיצד להכין את הכלים לקבלת אורו יתברך, וחקק בכולם את מידת הגבורה, לילך בגבורה אחרי התורה ולהתגבר על כל מכשול העומד בדרך ולמסור את הנפש למען מלכות ה'. כי אחיו הורידוהו ממלכותו ונידוהו (שמו"ד מב, א) על צערו של אביהם, ומתו בניו, והתבייש בצער הגדול של יעקב, ואף על פי כן היה קם בכל פעם מחדש בעסק התורה ועבודת ה', והיה מתחזק בדעתו ליקח כל האחריות עליו, ולהכנס בערבות להביא את הישועה לכל בית ישראל.

"וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי", אין הדבר תלוי אלא בי (מדרש), יהודה הכניס גבורה כארי בכל יהודי, לומר שיש לו אחריות לכל הקלקולים בשורשם, מחטא העגל עד מכירת יוסף וחטא אדם הראשון, שיוכל כל יהודי לראות את עצמו כאילו הוא יחיד בעולם לפני ה', והכל תלוי בו ולא בדורות שהם כבר שוכני עפר, ועליו להאמין שבודאי יצליח לבסוף לתקן הכל, וההסתר פנים הוא רק מפני זה שצריך לקחת אחריות, ולעסוק בתשובה מהלב ולהתוודות לפני ה', כמו שיהודה פשפש במעשיו ואמר "הֲאֵלֶּהִים מְצָא אֶת עֵוֹן עֲבָדֶיךָ", ואחרי כן אמר "יִשָּׁב נָא עֲבָדֶיךָ תַּחַת הַנֶּזֶר עֲבֹד לְאֲדֹנָי", לקבל גזירת שמים.

בזכות יהודה, כל יהודי יכול לעמוד ולבייש עצמו להשפיל גאוותו ולהתוודות ולהכנע לפני ה', שזה עושה נחת רוח גדול מאד לפני ה', שבר אנוש יכול לומר חטאתי עויתי פשעתי, שהם המילים הנעלות ביותר שיכול בן אנוש לומר לפני הבורא יתברך, ובאמצעות ההכנעה הזו

האדם בא לפני ה' בכל לבו, וזוכה לקרבה אמיתית מאת ה' יתברך, וממליך אותו יתברך בעולם.

נח לאדם לעסוק בתורה ובמצוות, אך לא בעסק התשובה, אף שהתשובה מקרבת את האדם לבוראו יותר מכל. כי קשה לבר אנוש לבטל כל עצמיותו, ולהודות שחי חייו בטעות, וקלקל ופגם בכבוד מלכות ה', וכעת אין לו שום דרך ישועה מבלעדי רחמי ה' יתברך, עד שהוא שב אליו בכל לבו.

ואת כח התשובה קבלנו באמצעות הצדיקים שהלכו בדרך זו, ומסרו נפשם על תיקון נשמות ישראל בכל הדורות, שהם שראו את כל הנשמות גם הפושעים והפחותים מאד, והרבו עליהם תפילות, ועשו דין ודברים לפני ה' יתברך עבור כל נשמה, כמו ערבות אישית לכל אחד, והם שסללו את הדרכים לגלות את אור ה' לכל הנשמות, והגם שהם היו כבר מתוקנים ולא היתה אצלם שום אחיזה בפגם, הורידו עצמם למטה בשביל נשמות ישראל, ובמקום לעסוק בעליית נפשם מעלה מעלה, עסקו בתיקון העולם והורידו עצמם בשביל להיטיב לכלל, על דרך "יִשָּׁב נָא עֲבָדֶיךָ תַּחַת הַנֶּזֶר עֲבֹד לְאֲדֹנָי (בראשית מד, א), והמשיכו את כח גבורת התשובה לכל נשמות ישראל.

וכמו שדוד המלך אמר שהוא חוטא ופושע וכו', וח"ו לא שיקר לפני ה', אלא שברוח קדשו ראה כל נשמה ונשמה שבכל הדורות, והוריד את עצמו באופן שתהיה לו התקשרות עם כולם, ומשם התפלל עליהם וזעק לה' ממעמקי ליבו כאילו הוא חטא ופשע. ובדרך זו הלכו הצדיקים הגדולים

במעלה. ועלינו לאחוז באמונת חכמים וערך ויקר לרבותינו הקדושים, להבין כמה מסירות ואהבה היה להם כלפי כל נשמה, שרק מכח עבודתם הנוראה יש לנו את האפשרות להתקיים בעמקי הגלויות ולשוב בתשובה לפני ה', שהם הורידו עצמם עבור כל נשמה לדורות, והמשיכו אצלנו את הגבורה להודות ולהתוודות בעבודת התשובה.

"ולא יכל יוסף להתיאפק וגו', וַיִּקְרָא הוֹצִיאוּ כָל אִישׁ מֵעֲלֵי", כביכול ה' לא יוכל להתאפק כלפי התפילות שלנו, ויגלה מלכותו, ויראו כל העולם מיהו הבורא שאנחנו קוראים לו הרבה שנים, האל הגדול שאותו עבדנו כל השנים, ועל אמונתו נשחטנו ונטבחנו במשך הדורות, ומה הם האותיות של התורה הקדושה שאנחנו עסוקים בהם כל היום, ונראה כיצד ה' יתברך פועל ועושה ומנהיג את הכל, נבין מי אמר לנו אנכי ה' אלוהיך וכבד את אביך וגו'.

"אֲנִי יוֹסֵף וגו', פִּי נִבְהָלוּ מִפְּנֵי", כעת אין פרסום וגילוי למלכות ה', והחושך מכסה את הכל, והעולם חושבים שמלכות ה' נעלמת. אך ה' יתברך ודאי יתגלה בעולם הזה. ואז תיפול בושה גדולה, איך האדם היה עסוק בממון ובכבוד ובילדים ובניית ארמונות, ולא בגילוי מלכות ה', שהיא המטרה שבשבילה נשלחנו לעולם. וגם תהיה בושה גדולה על המחשבה והסברא שעשינו משהו בגשמיות או ברוחניות, כי אז יתגלה שהכל ה' יתברך עשה ולא אנחנו, ויראו מה שכתוב "ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו", שהתשלום על המצוות גם זה חסד מאיתו יתברך.

פניני דרך

פניני דרך ואבני יסוד משיעורי מו"ר הגאון הינוקא שליט"א
נלקט ונערך ע"י הגאון הרב אריה גרודזינסקי שליט"א
ראש ישיבת אור דוד

כתבם על לוח ליבך

ז. התפקיד של המוח הוא להתבונן בעיניו בגדולת ה', בהתבוננות שתוליד אור עצום לאין שיעור ותבטל כל הקליפות והסט"א, כאשר הוא מבין לפני מי הוא עומד, ויש לו התעוררות גדולה כשעומד להתפלל לפניו. החכם יוצא לשמים ומתבונן בגדולת הבורא, כמה יפים השמים והכוכבים וכל הבריאה, כמה גדולים עצומים הם עם כל הגלקסיות לאין שיעור, עד שליבו אומר לו: אני חייב להמשך אחרי האור הזה.

ח. הקשר של הבורא והנברא מתהדק דווקא בברכות הנהנין, כשהאדם מברך את השם בכוונת לבו! ובזה הוא מתעצם בקשר לבוראו, ומרגיש את מתיקות אורו של הבורא בכל רגע בחייו, ואז בעת שהוא רוצה דבר מן השמים, עונים לו מיד.

ט. בעת ברכת המזון השכינה שורה על האדם מתוך קשר של חיבה לכל נשמות ישראל, ובשעה זו מתגלה הקשר הלבבי של האהבה בין הנברא לבוראו, ויוצאת הודאה מהלב על כל מה שנתן לו הבורא, ודאג לו לכל פרט, וזו עת רצון גדול, ולכן הזהיר בברכת המזון מובטח לו שמזונותיו מצויים לו בכבוד כל ימיו (ס' החינוך מצוה תל). וצריך לייקר זמן זה לקנות בו אהבת ה', וכבר בשעה שהוא אוכל, יהיה מחכה לשעת הברכה לשמוח בהודאה שיודה לבורא יתברך. ויברך בריכוז ובכוונה מבלי להתעסק בשום דבר, [גם אם הוא מברך בזריזות, העיקר שיכוין את ליבו באהבת בוראו עם פירוש המילים] ובזה נמדד האדם כמה הוא באמת אוהב אותו יתברך!

י. המבחן של האדם האם התורה שוכנת בלבו, הוא בכוונת ברכות הנהנין, כי אם התורה נמצאת אצלו בלב, אזי הוא מתרגש בהודאה באותם הזמנים שראוי להודות לו לבוראו, ואיננו מברך בגלל שיש עליו ציווי לברך, אלא מחמת אהבתו לבורא שברא עבורו כל זה.

יא. כאשר האדם יודע איך ללמוד את תורת השם, הוא יודע כיצד להתקשר באהבת השם, ואם בסוף היום אחרי שלמד תורה כל היום, סעד את סעודת הערב, וליבו חפוז וממהר בברכת המזון כמי שממהר לברוח, הקדוש ברוך הוא שואל: אם כן מה למדת כל היום?! למדת רק בשכל ולא בלב! אחרי שלמדת כל היום את תורת ה' והבנת את גדולתך, המתנתי לראותך מתעורר באהבה אלי, והמעט מן המעט שמתבקש הוא שתברך לפני כראוי! וכל זמן שברכת המזון שלו איננה כראוי, זהו לסימן שלא זכה עדיין ללמוד כהוגן את תורתו המופלאה של האל הגדול והנורא.

יב. נכון להרגיל את הקטנים לברך ברכת המזון בכוונה של התעוררות הלב באהבת הבורא, יבאר להם מהו "האל הזן אותנו ואת העולם כולו בטובו", לצייר את כל העולם כמה טוב יש בו, שפע עצום בחן בחסד ברחמים גמורים, ואיך כל ייצור וייצור מתוך אין ספור ייצורים מקבל את מזונו באופן אישי בעיתו.

א. כל מה שאנחנו עמלים ויגיעים בתורה הקדושה בימי חיינו, הוא בכדי שנדע איך לפנות אל מי שברא את השמים והארץ! ונבין איך צריך לעמוד לפניו ואיך לפייס אותו. זו כל המטרה של התורה שאדם לומד בעולם הזה.

ב. מצוות צריכות כוונה, ואין כוונה גדולה ממה שיכוין ליבו ביראה ואהבה לבוראו, ולכן מעלת התורה והמצוות הם לפי כוונת הלב שהיתה לו בהם. וכפי מה שלב האדם מרגיש התעוררות לאביו שבשמים, כך היא חשיבותו בשמים.

ג. על האדם לשמוח לא בהשגות שכלו, אלא בטהרת ליבו. היה ראוי שיעשה לעצמו פנקס, לרשום כמה דברים עשה ביום זה עם הלב: ריחם על עני ופייס אותו בדברים, עשה איזו מצוה עם נקודת לב, התפלל בכוונת הלב, התעורר ליבו למעשה טוב, עשה מעשה שהיה בו לב שמח בהתעוררות קדושה. וישמח באותם דברים שעשה עם הלב, כי הם העליה במדרגות בעבודת בוראו.

ד. חכמת התורה וקדושתה מתגלים רק בלימוד שהוא מתוך לב, שיקשיב בכל לב לדברי התורה (ולכן צורת הלימוד לכתחילה היא בהשמעה לאזניו, כמו שנאמר: הסכת ושמע ישראל, ברכות טו:), וכך התורה נעשית לו סם חיים, והיא משתמרת בקרבו, כי ההקשבה לדברי התורה חורטת את דברי התורה על לוח ליבו, ואז הוא יכול לעיין בה בכל עת ובכל שעה.

ה. התורה היא דיבור מהבורא יתברך לליבו של האדם. אין דברי התורה מכוונים לשכלו של האדם שיחכים וישכיל בהם, אלא להפנים את דברי הבורא בתוך ליבו, ו"תכלית חכמה, תשובה ומעשים טובים" (ברכות יז). כאשר צוה ה' לאברהם על עקידת יצחק, הוא פנה ללב שלו, וביקש ממנו להוכיח עד כמה הוא אוהב אותו יותר מהיקר לו ביותר. ואם אברהם אבינו היה מקבל זאת בשכל, הוא לא יכל לקיים ציווי זה כיון שהיה נוגד את השכל מכמה פנים, ונסיון העקידה היה לידע להבדיל בין הלב לשכל. ועל זאת נשתבח מאת ה' יתברך "אשר שמעת בקולי", וכתוב "אשר שמע אברהם בקולי".

ו. כאשר האדם מבטל עצמו לדיבורי התורה ומקבל אותם באזניו ומחדיר אותם עד ליבו, נעשה ליבו חלל בקרבו ונהיה זך וטהור לגמרי, היפך מעמי הארץ שלומדים את התורה בעיניים ומעבירים אותה למח, כאדם שבוחן דברי חכמה שרואה לפניו. התורה נמשלה למים, שיורדת ממקום גבוה למקום נמוך, מהאזניים ללב, ולא תעלה התורה מהעיניים למח. רבותינו הקדושים לא השתמשו בראיית העיניים כלל (ורק לעתיד שתתבטל זוהמת הנחש, העיניים יוכלו לראות אלקות, כמו שכתוב "כי עין בעין יראו בשב"ה ציון"). אלא סתמו עיניהם מכל חיזו דהאי עלמא, ואת התורה הקדושה למדו על ידי הלב, והיו תמיד אוזן קשבת לדבר ה', וכך נכנסה התורה בקרבם מהאזניים וירדה עד ליבם השפל והנמוך.

פניני משולחן שלמה

נערך מגליונות משולחן שלמה לרבינו הגאון הינוקא

יהודי והידוש

מתי יהודה דיבר עם יוסף בלי מתורגמן

מובא במדרש הבאור (פ' ויגש) שאף על פי שדרך מלכים לדבר על ידי מתורגמן, כאן דיבר יהודה ישירות לאזני יוסף ללא מתורגמן, וזהו 'באזני אדוני'. וכן כתב רבינו חיים פלטיאל (מד, יח) בשם אביו, וביאר שעשה כן מפני שאמר ליוסף, אני מרגיש שאתה בעצמך מבין את לשונינו, ובעבור איזה ערמה אתה שם בינינו מתורגמן.

והחתם סופר (פ' ויגש) ביאר, שמושל המדבר על ידי תורגמן זהו מפני שאינו יודע את כל הלשונות, אבל מלך שיודע את כל הלשונות, אינו מדבר על ידי מתורגמן אלא מפני כבודו, וכאשר אמר יוסף על בנימין "הוא יהיה לי עבד", הבין יהודה שהוא איננו מושל בעלמא, אלא ממש כמלך שבידו להמית ולהחיות, ולכן הרשה לעצמו לקחת את בנימין לעבד, אם כן בוודאי הוא מבין את לשונינו, לכן אמר לו "ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני, ואל יחר אפך בעבדך" לחשוב שאני חושד בך שהערמת עלינו עד כה לדבר על ידי מתורגמן, "כי כמוך כפרעה", שיש לך דין מלך, ואין המתורגמן אלא מפני הכבוד בעלמא, לכן כעת הוא נא למחול על כבודך ואדבר עימך שלא על ידי מתורגמן, כדי שיהיו הדברים נשמעים יותר לאזניך.

על מה בכה יוסף בקול גדול

כתב בשפתי כהן (מה, א), שכאשר שמע יוסף מיהודה כמה נצטער אביו, נזכר שזה כמה שנים שלא עלה על ליבו לשלוח לאביו שעודנו חי, ואין הניח את אביו בשכול ובאבל, ואז קפצה עליו בכיה גדולה, ולא היה לו כח שיעצור הבכי. ולכן אמר מהרו ועלו אל אבי, אל תניחוני בחטא שחטאתי עד עתה שהנחת אבי באבל ולא קיימת כיבוד אב, והתפלל עליהם שתקצר הדרך.

אימתי יצא יהודה מההשד שהוא שלח יד ביוסף

מובא במדרש (תנחומא ישן ויגש י) שהיה יעקב אבינו סבור שיהודה הרג את יוסף, לפי שהוא הביא לו את הכתונת, וכמו שכתוב (לז, לג) "ויכירה ויאמר כתונת בני חיה רעה אכלתהו", ואין חיה רעה אלא אריה, הוא יהודה, והיה יעקב אומר לו אתה טרפת אותו מן הקנאה, וכל אותן השנים היה יעקב חושד ביהודה, אבל כיון שנתן דעתו על בנימין ונתוודע יוסף, נמצא יהודה נקי.

מיהי שרח בת אשר

מובא בתרגום אונקלוס (במדבר כו, מו ע"פ גירסת הרמב"ן והחזקוני שם), ובספר הישר (פ' וישב) ששרח היתה בת אשר של אשר. ומבואר בספר הישר, שאחר מות אשר של אשר (שהיה שמה עדון), נשא את הדורה שהיתה דור רביעי לשם (הדורה בת בימאל בת עבר בת שם), ולה בת מנישואין קודמים (שנישאה למלכיאל בן עילם בן שם) ושמה שרח, והיא גדלה בבית יעקב, והלכה בדרכיו הקדושים, ונתן לה ה' חכמה ושכל, וזכתה לבשר ליעקב שיוסף חי במצרים.

היכן רמזו כמה שנים מלך יוסף הצדיק במצרים

כתב בפני דוד (פ' ויגש ט) שכאשר אמר יעקב "רב עוד יוסף בני חיי" (מה, כח), נתנבא ברוח הקודש שימלוך יוסף שמונים שנה כמספר 'עוד', שמפני ששמר בריתו זכה יוסף להיקרא 'בני חיי' העולה בגימטריא שמונים, וגם 'סוד' עולה בגימטריא שמונים. וכן נזרקה נבואה זו בפני השבטים שאמרו "עו"ד יוסף חיי" (מה, כו).

מה החביא יוסף בתוך התבואה שלח לאביו

כתב בעל השבט מוסר בספרו עיני העדה על התורה (פ' ויגש), על הפסוק (מה, כג) ולאביו שלח כזאת עשרה חמורים נושאים מטוב מצרים ועשר אתונות נושאות בר ולחם ומזון לאביו לדרך, ש'נושאות' כתוב חסר (נשא), ועוד נכתבה תיבה זו בספר דברי הימים ב' (ט, כא) "אניות תרשיש נושאות זהב וכסף", ושם נכתב מלא (נשאות), ונרמז בזה, שבתוך המזון ששלח יוסף לאביו, שם לו גם זהב, כשם שעשה אנטונינוס לרבי, שהיה שולח לו שקים מלאים זהב ושם חטים על פי השקים (ע"ז י).

באיזה מלבושים כיבד יוסף את אביו

כתב הרוקח (מו, כט) שכאשר בא יוסף להיפגש עם יעקב אביו, נתראה אליו בתפארת הוד מלכותו, במלבושים שהיו שוים כנגד כל עושר פרעה.

נפלאות מתורתך

מה אירע לארץ מצרים כאשר יהודה דיבר עם יוסף

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא עבדך דבר באזני אדני ואל יחר אפך בעבדך (מד, יח). מובא במדרש רבה (ב"ר צג, ט) שכאשר ראה יהודה שיוסף לוקח את בנימין לעבד, מיד כעס ושאל בקול גדול, שנשמע למרחק של ארבע מאות פרסה, עד ששמע חושים בן דן שהיה באותה עת בארץ כנען, וקפץ משם ובא אל יהודה במצרים, ושאלו שניהם כאריות, וכמעט שנתהפכה כל ארץ מצרים, ומעוצם שאגתם נשרו שיני כל גיבורי יוסף. וכאשר ראו האחים את יהודה כך, נתמלאו אף הם חמה, ובעטו בארץ ועשו אותה תלמים תלמים. ובמדרש אחר (קטעי מדרשים גניזה י) מובא עוד, שמשאגתו של יהודה הפילו כל המעוברות שבמצרים, והמלכים שבהם נפלו ונשברו שיניהם. ובילקוט שמעוני (איוב רמז תתצז) מובא שנפלו מקולם העיירות הגדולות פיתום ורעמסס, ולכן גזרו לאחר מכן המצריים על ישראל לבנותם.

הדו שיח שהיה בין יוסף לאחיו לפני שנגלה להם

ובמדרש תנחומא (ויגש ה) מובא, שאמר יהודה ליוסף, אני רואה שאתה כל הזמן בא עלינו בעלילות שוא, אם אני אוציא את חרבי מנרתיקה אמלא את כל מצרים הרוגים, השיב לו יוסף, אם תוציא חרב מנרתיקה, אני כורך אותו על צוארך. אמר לו יהודה, אם אפתח פי אני אבליע אותך. השיב לו יוסף, אם תפתח פיך אני סותמו באבן. אמר לו יהודה, אני כועס ואין מי שיאמין לי. השיב לו יוסף, את הכעס שלך אני משבר. אמר לו יהודה, עכשיו אני אצא ואצבע את כל השווקים שבמצרים בדם. השיב לו יוסף, צבעים הייתם מימכם, שצבעתם את כתונת אחיכם בדם ואמרתם לאביכם 'טרוף טרף'.

ומסיים המדרש, שכיון שראה יוסף שהסכימה דעתם להחריב את מצרים, אמר יוסף בליבו, מוטב שאתוודע להם, ואל יחריבו את מצרים. אמר להם יוסף לאחיו, לא כך אמרתם שאחיו של זה מת? אני קניתי אותו, אקרא לו ויבוא לפניכם. התחיל יוסף קורא: יוסף בן יעקב בוא אצלי, יוסף בן יעקב בוא אצלי ודבר עם אחיך שמכרך. והיו האחים הקדושים נושאים עיניהם בארבע פינות הבית, ומצפים לראות מהיכן יבוא. אמר להם יוסף, למה אתם מסתכלין לכאן ולכאן, אני יוסף אחיכם. וכיון שהכירו אותו, רצו להרוג אותו, מיד ירד מלאך ופיזר אותם בארבע פינות הבית, ובאותה שעה צווח יהודה בקול גדול, ונפלו כל חומות שבמצרים, והפילו כל החיות שבמצרים, ונפל יוסף מכסאו, וירד פרעה מכסאו, ונפלו שיניהם, וכל הגבורים שהיו עומדין לפני יוסף נהפכו פניהם לאחוריהם ולא החזירו עד יום מותם. כיון שראה יוסף שהיתה להם בושה גדולה, אמר להם, גשו נא אלי, ויגשו, וכל אחד ואחד היה מנשקו ובוכה עליו.

האם מעמד גילוי יוסף לאחיו היה כמו במתן תורה

ולא יכלו אחיו לענות אתו פי נבְהִלּוּ מִפְּנֵי (מה, ג). מובא במדרש (ב"ר צג, ח; תנחומא ויגש ה) שבשעה שאמר יוסף לאחיו 'אני יוסף אחיכם', מיד פרחו נשמתן, ולאחר מכן עשה להן הקב"ה נס וחזרה נשמתן. וביאר בפנים יפות (מה, ד), שכפי שהיה לישראל במתן תורה (שבת פח:) שנתפשטו מגשמייתם ויצאה נשמתם, כן נתפשטו האחים מגשמייתם במעמד זה, מפני שנתגלתה להם השכינה הקדושה. וסיים, שאפשר שזכו גם לראות את הקולות, כבמעמד מתן תורה שנאמר בו "וכל העם רואים את הקולות" (שמות כ, יד), וזהו שאמר להם יוסף (מה, יב) "והנה עיניכם רואות ועיני אחי בנימין כי פי המדבר אליכם", כי מפני שנתפשטו מגשמייתם, ראו את הדיבור.

שביני אוד מהליכותיו ודרכו בקודש של רבינו הגאון הינוקא שליט"א

מעלת השמחה

ביאר מו"ר במהות עבודת השמחה והשירה לה' יתברך, שככל שבני האדם היו תמימים, היו שרויים יותר בשמחה, ולא היו בהסתר פנים. אדם ששקוע בעצב ומרירות, אינו יכול להוושע, גם אם יש לו זכויות רבות, ומה שנמשך הסתר פנים הוא בסבת ההתחכמות, שבני האדם מלאים בשכל וחכמה, וניגשים לה' יתברך עם שכל ולא עם לב, בוחנים כל דבר לפני השכל, אך כאשר אדם הולך בתמימות אז הוא שם קץ לחושך שלו. וזה רצון הבורא יתברך, שהלב שלנו תמיד יהיה מלא באור ושמחה, ונראה בעינינו תמיד תקוה נצחון ושמחה.

על ידי עבודת השמחה לפני ה' יתברך, בודאי אפשר לעשות נחת רוח לפני ה' יתברך, ולפעול ישועה ומחילה, יותר ממי שישב כמה שעות עם סידור של כוונות האר"י, ויחד ייחודים ויכוון כוונות ושמות, שאינו מבין בהם. ועל זאת נאמר "רחמנא לבא בעי", שהלב שלנו יהיה שמח לפניו ומלא בתקוה.

בכח השמחה אפשר לתקן את הדעת, להתבונן שאנחנו מתפללים לפני האל הגדול שיש לו רחמים אין סופים ורצונו רק להיטיב איתנו לאין שיעור, ולא מפני מעשינו, אלא מאוצר מתנת חנים, וזו העצה והסגולה של רבותינו לביטול כל הגזירות והבעיות בשורשן, ואם היינו הולכים בדרך זו, היינו נושעים.

בדורינו זה, נמצאים אנו בחושך גדול, והדרך לצאת מן החושך, היא שכל אדם יסתכל תמיד באור הגדול הבוקע ממנו, משל לאדם שנמצא בבור חשוך ואפל מלא בנחשים ועקרבים, ואינו יודע כיצד לצאת משם, כאשר יראה נצנוץ של אור, בודאי שילך לעבר האור ויתן כל דעתו ומחשבתו לצאת מהבור דרך האור הזה, כך היא ממש דרך היציאה מכל החשיכות והצרות, להסתכל רק באור, ולידע שהוא עצמו מלא באור מלא בטוב, ולא יתן לשום דבר להחשיך לו, ולא משנה מה יהיה, יראה תמיד רק את האור! ידע שה' אוהב אותנו ואין שום שיעור ומידה לאהבה שהוא יתברך אוהב אותנו. וכך עשה יוסף הצדיק, שהלך במבואות האפלים ביותר, וניצח בכח זה שראה תמיד את האור והתקוה ואת הנצחון שלו, מי שתמיד מסתכל על האור, על הנצחון והתקוה, בסוף בודאי יצא מכל חושך שנמצא בו!

מדוע היין ששלח יוסף ליעקב לא היה בו חשש סתם יינם

אמרו חכמים (מגילה טז): שמה ששלח יוסף ליעקב עשרה חמורים נושאים מטוב מצרים, היינו ששלח לו יין ישן שדעת זקנים נוחה הימנו, שזהו 'טוב מצרים'. ובספר פורת יוסף לבעל התולדות יעקב יוסף (פ' ויגש) ביאר מדוע לא היה בזה חשש סתם יינם [כי אין לומר שיוסף עשה את היין, כי מובא במסכת מגילה (יב). שיין ישן היינו שהוא יותר משנותיו של השותה], כי נפסק ברמב"ם (מאכלות אסורות יב, כח) ובשולחן ערוך (יורה דעה סימן קכט סעיף יז) כרב (ב"ב נד), שחבית יין הסתומה בפקק, שצפה בנהר, אם היא נמצאת כנגד עיר שרובה ישראל, והנהר חסום בסכר שאי אפשר שיבואו לו דברים ממקום אחר, החבית מותרת בהנאה, כי תולים שהיא באה מהעיר שכנגדה. והנה פרעה נתן לשרה בכתובתה את ארץ גושן כמובא בפרקי דרבי אליעזר (פרק כו), ולכך בחר יעקב לגור בה, כי היא היתה עיר ישראל, וכמו שכתב האלשיך (בראשית מא, יג) שמפני שניתנה לשרה בכתובתה היתה בה קדושה ולא היתה תחת שליטת שרו של מצרים, ואם כן יין הנמצא בה מותר בשתיה, וכבר פירש"י (מה, יח) שמה שאמר יוסף ליעקב "ואתנה לכם את טוב ארץ מצרים", זה גושן, וגם היין הישן ששלח ונקרא 'טוב מצרים', היינו שבא מארץ גושן והיה נמצא שם באוצר מזמן הקדום, ולכן ממקום אחר היה אסור בשתיה, משא"כ מטוב מצרים שהיא גושן הותר בהנאה.

ובספר כהיום תמצאון לרבי שאול בראך מקשאוו (פ' ויגש) תירץ, שהיין הותר בהנאה מפני שנמצא חתום בחותמו של אברהם אבינו, היינו שהיה מונח שם מזמן שירד אברהם אבינו ע"ה למצרים, ומובא בשולחן ערוך (שם), שאם בא ישראל ונתן סימן בחבית, היין מותר. וסיים, שבזה מצינו שייכות נס חנוכה בפרשת ויגש, שלפעמים נמשך ימי חנוכה לתוך שבוע פרשת ויגש (כמו השנה שנת תשפ"ג), כי גם נס חנוכה היה מעין זה, שמצאו הפך שמן חתום בחותמו של כהן גדול.

י"א שיוסף שלח יין רב בשביל מלכי הארץ שעשו משתה ליעקב ג' ימים

עוד אפשר ליישב, ששלח זאת יוסף כדי שישתו ממנו זקני כנען, וכמו שכתב בספר קטרת סמים (פ' ויגש), שלכן שלח יוסף ליעקב יין רב כל כך (תשע מאות קבין, ע"פ החשבון המובא במסכת בבא מציעא (פ). שמשא חמור הוא לתך, שהוא ט"ו סאין, שהוא תשעים קבין), מפני שקודם שירד יעקב למצרים עשה משתה גדול משך שלשה ימים ובאו לשם כל מלכי כנען וגדולי הארץ, כמובא בספר הישר (פ' ויגש), ושלח לו יין רב לצורך המשתה הזה, וזהו "יין שדעת זקנים נוחה הימנו", כלומר זקני ארץ כנען וגדוליה.